СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ — OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLIV. Ч. 263. Джерзі Ситі, Н. Дж., вівторок, 10-го листопаду, 1936. — VOL. XLIV. No. 263. Jersey City, N. J., Tuesday, November 10, 1936. THREE CENTS

РУЗВЕЛТ ЗА СВІТОВИЙ МИР

ВАШИНҐТОН. — З приводу виїзду делеґації американського уряду на Між-Американську Мирову Конференцію в Буенос Айресі, в Арґентині, президент Рузвелт виголосив на радіо промову, котру розіслано по чужих краях, а в котрій він накреслив свою політику до миру й війни.

Президент каже, що всі народи вже перемучені війною та що уряди вважають своїм обовязком до війни не допустити. Конференція в Буенос Айресі це конференція держав західньої півкулі, але вона має впорядкувати справи цеї півкулі так, щоб унеможливленням війни дала приклад східній півкулі, де це багато трудніше.

Американська урядова делеґація виїхала до Арґентини з Ню Йорку в суботу кораблем „Американ Ліджен". Через страйк моряків корабель виїхав з 8-годинним опізненням. На чолі делеґації стоїть тепер американський секретар стейту Гол. Підчас його неприявности в Америці його місце в кабінеті Рузвелта заступати буде секретар Волтон Мур.

СТРИК НЕ ПУСКАЄ ДЕЯКИХ КОРАБЛІВ З ПОРТІВ.

НЮ ЙОРК. — Коли корабель „Американ Ліджен", що повіз делеґатів американського уряду на Між-Американську Мирову Конференцію в Буенос Айресі, вже був готовий виїхати з цього порту, показалося, що через страйк моряків він не має повного, законом приписаного, числа моряків. Корабель мусів опустити котвицю коло статуї Свободи та пождати, поки заряд корабельної лінії Монсона, що є власником корабля, дістане недостаючих моряків.

Як корабель „Американ Ліджен" відчалив від берега, страйкуючі моряки влаштували йому голосну демонстрацію.

Деякі кораблі через страйк не могли виїхати з порту. Корабель „Оріенте", що мав їхати до Гавани з 87 людьми на покладі, не виїхав. У цьому порті страйкує тепер 7,000 моряків.

ВЖ ЕПОЧАЛИ ПРИГОТОВЛЯТИ КОНҐРЕСОВІ НАРАДИ.

ВАШИНҐТОН. — Президент Рузвелт та члени його кабінету та привідники конґресових палат уже почали наради в справі праці найближчої сесії конґресу.

Уряд задумує скріпити відповідними законами „новий розділ". Вся справа обертається коло цього, як зломати, чи обійти, опозицію найвищого суду.

ЗАПЕВНЯЮТЬ ПРО ПОПРАВУ БИЗНЕСУ.

ВАШИНҐТОН. — Федеральна Резервова Рада подає в своїм торговельнім і промисловім огляді, що бизнес в краю стоїть нині краще, ніж стояв колинебудь від 1930-го року.

О. КОКЛИН ПОКИДАЄ ПОЛІТИЧНУ ПРОПАҐАНДУ.

ДІТРОЙТ (Мишиґен). — О. Чарлс Коклин, відомий радіовий проповідник та основник „Краєвого Союзу для Суспільної Справедливости" заявив, що він перестає займатися політикою в своїх радіових промовах та що він покидає „Краєвий Союз для Суспільної Справедливости", бо, мовляв, цей Союз зовсім скомпромітований вислідом останніх президентських виборів.

НЕМА ВИГЛЯДІВ НА МИР У РОБІТНИЧИХ ЮНІЯХ.

ПИТСБУРҐ (Па.). — Джан Луис, голова Комітету для Промислової Орґанізації, заявив, що він не думає переговорювати з Вилйемом Ґріном, предсідником Американської Федерації Праці, в справі вирівнання непорозуміння в робітничих юніях за справу способів орґанізації юній, бо, мовляв, Ґрін не має повновласти змінити політики виконного комітету Американської Федерації Праці.

ВИПАДОК З 2 КОРАБЛЯМИ В ПОРТІ

НЮ ЙОРК. — У неділю рано затонув на Іст Ривері коло 17-тої вулиці привязаний до причалу старий прогульковий корабель „Черокі". Через це затоплення зірвалися линви, котрими до нього був привязаний портовий кораблик і цей виплив без людей на ріку. Річна поліція на портовій лоді „Ватупа" пустилася за ним у погоню, дігнала його й затягнула його до доків военної фльоти в Буклині.

ДЕМОНСТРУЮТЬ УДОСКОНАЛЕННЯ РАДІЯ.

НЮ ЙОРК. Радіове розсилкове підприємство „Нешенел Бродкестінґ Ко." демонструвало в неділю можливість полученя землі, атмосфери й моря радіовими струями.

Підчас його програми розсилано три голоси, з котрих один походив з підводної лодки, що знаходилася глибоко під водою, другий з літака, що літав понад Сан Дієґо, в Каліфорнії, а третій з надходячого в повнім бігу залізничого поїзду в Німеччині.

УПРОДОВЖ ЖОВТНЯ
ВЗЯЛИ УЧАСТЬ У ТЕПЕРІШНІЙ КАМПАНІЇ ЗА ПРИЄДНУВАННЯ НОВИХ ЧЛЕНІВ
76 ВІДДІЛІВ,

ПРИЄДНУЮЧИ ВІД 1 до 17 ЧЛЕНІВ. ОСТАЄТЬСЯ ТЕПЕР 310 ТАКИХ ВІДДІЛІВ, ЯКІ В ЦІЙ КАМПАНІЇ ЩЕ НЕ ПРИЄДНАЛИ НІЯКИХ ЧЛЕНІВ. ТА ЦЕ ВОНИ ЗРОБЛЯТЬ НАПЕВНО ВПРОДОВЖ

ЛИСТОПАДУ й ГРУДНЯ

Й У ТАКИЙ СПОСІБ ПРИЧИНЯТЬСЯ ДО ТОГО, ЩО З КІНЦЕМ РОКУ НЕ БУДЕ В СОЮЗІ АНІ ОДНОГО ТАКОГО ВІДДІЛУ, ЩО НЕ ПРИЄДНАВ БИ ДЛЯ ОРҐАНІЗАЦІЇ ПРИНАЙМНІ ОДНОГО НОВОГО ЧЛЕНА.

ЦЕ НАМ ТРЕБА КОНЕЧНО ДОКОНАТИ!

ВЕЛИТЕНСЬКИЙ ФІЛЬМОВИЙ ПОКАЗ.

Фільмовий виділ партійної округи у Бравншвайґу зорґанізував недавно велитенський фільмовий показ на вільному повітрі. Екран, розпнятий на драбинах пожежної сторожі, займав поверхню 18X16 м. Сила світла фільмової апаратури рівнялася 1.2 міліярда свічок. На виставі було присутніх 200 тисячі видців.

ЖАХЛИВА КАТАСТРОФА МОТОРОВИХ ПОЇЗДІВ БІЛЯ ВАРШАВИ.

Під Варшавою наїхав моторовий електричний поспішний поїзд на моторовий особовий поїзд. Перший віз поспішного й останній особового розторощені. Особовим поїздом їхала шкільна молодь. Багато учнів і учениць є тяжко ранені.

ВИДАЛЕНІ З ВОЛИНСЬКОГО ВОЄВІДСТВА.

З наказу адміністраційної влади мусіли покинути волинське воєвідство м. і. такі особи: дяк із села Борщівка, кремянецького повіту; бувший учитель української семинарії в Дермані Аркадієв і дяк із Татаринець, тогож повіту; бувший інспектор вселюдних шкіл Павло Хомчук.

„ВОЛИНСЬКІ ТОРГИ" Й УКРАЇНСЬКІ ФІРМИ.

На цьогорічних „Волинських Торгах" у Рівному взяла участь тільки одна українська галицька фірма, а саме: фабрика туток і паперців „Калина" — „Будучність" із Тернополя.

ПРИСУДИ НА КОМУНІСТІВ.

Перед судом присяжних у Стрию відбулася розправа проти Валентого Колодія, Антона Касіци, Вольфа Фаербаха і Юди Райнгардта, всіх зі Сколього, яким закинено комуністичну діяльність. Трибунал засудив Колодія і Касіцу по 3 роки вязниці, Фаербаха на 1 рік, а всіх на втрату громадянських прав на 5 літ. Юду Райнгардта увільнено. — В Сяноці засуджено 15 комуністів на кари від 1 до 5 років вязниці.

НЕВЕЛИКА, АЛЕ КОРИСНА ПРАЦЯ.

Місто Альшеҍінґ у Горішній Баварії, що лежить на південь від Мінхену (віддаль 90 км.), є найбільшим та найславнішим відпустовим містом не тільки в Німеччині, але у всій середущій Европі. Тут у невеликій церкві (Ґнаденкапелле) є чудотворна статуя Божої Матері, що є патронкою католицької Баварії. Знову в іншій церкві є похований чернець, святий брат Конрад, на могилі якого відбулося багато чудесних уздоровлень. Це, так би мовити, національний святий баварців. Недавно це відпустове місто відвідав нововисвячений український священик о. Волод. Андрушків з Мінхену та при співучасти співака Павла Селезіона, соліста місцевого відпустового хору (бувший соліст Українського Нац. Хору під пров. Дм. Котка), відправив 3 наші Служби Божі: одну в Ґнаденкапелле, дві в церкві св. брата Конрада. Церкви не зміщували охочих почути нашу Службу Божу. Багато осіб з римо-католиків приступили до св. Причастя. Присутні, майже самі німці з найбільшим захопленням та признанням висловлювалися пізніше про наш східній обряд та бажали якнайбільше знати про український нарід. Сеніор ордену капуцинів обдарував о. Андрушкова у вислові вдячности та признання ріжними подарунками, серед яких є реліквія св. брата Конрада.

МЕЛІОРАЦІЯ І КОЛЬОНІЗАЦІЯ ПОЛІССЯ.

У Вильні відбувся І. науковий зїзд, присвячений східнім землям Польщі, а фактично справам Полісся. Для нас найцікавіший був реферат інсп. С. Рикловського п. н. „Меліорація Полісся", вокрема те місце, де він опрокинув великі надії декого з поляків про величезні можливости кольонізації Полісся. Висушення болот Полісся може дати коло 700 тисяч гектарів, а з того щонайменше 300 тисяч га. мусять дістати місцеві малоземельні селяни. Полісся фактично є перенаселене, бо на 1 квадр. км. орного ґрунту приходить 121 осіб.

НОРДІЙСЬКИЙ ТИП ВИЙШОВ З УКРАЇНИ?

Відомий дослідник людських рас, професор празького університету д-р Павдлер, видав книжку п. з. „Ді гельфарбіґен Расен", в якій знаходимо цікаві думки щодо рас, що жили в передісторичній Европі. Над Балтійським морим — читаємо — живе найчистіший тип нордійської раси, хоча з домішкою з міжнародніми расами, як німці, литовці, естонці, москалі, поляки і білоруси. Беручи під увагу признаки нордійської раси, що зводяться до подовгастого лиця, стрункого росту і т. д., показується, що нордійська раса не походить з південної Скандинавії. Правітчина її це край, положений на північний захід від Чорного моря, звідки теж походять індоґермани. Всі антропольогічні й мовні сліди вказують на те, що землі між Дніпром і Прутом (південно-західня Україна) були осідком прастарої культури, яку мала нордійська раса в найчистішій формі.

ЗАТРУЇЛОСЬ ЦІЛЕ ВЕСІЛЛЯ.

В селі Юзьвінах під Ґарволіном (Польща) господар Петро Люсава видавав замуж доньку і зарізав беарогу на весілля, на яке запросив кількадесять осіб. На другий день всі домівники і багато гостей занедужали з признаками затроєння. Лікар ствердив у них затроєння трихінами (волосником), на які нездужала безрога, причому стан 26 осіб був дуже грізний. У шпиталі номер незабаром 12-літній син господаря, а крім того чотири інші особи борються зі смертю.

ВЕЛИКІ ЗЛОВЖИВАННЯ В СТАРОСТВІ.

Слідство у справі зловживань, викритих у старостві варшавського повіту, приймає щораз більші розміри. Арештовано урядницю Хилінську й возного Влодавського, а урядовця Камицького і будівельного техніка Кіцінського припинено в урядуванні. Закидують їм фальшування будівельних плянів, видавання фальшивих дозволів на будови, фальшиві потвердження плянів і здирання з подань стемплевих значків, які наклеювали на нові подання.

БОРОТЬБА НА ВУЛИЦЯХ МАДРИДУ

МАДРИД. — На вулицях Мадриду продовжується жорстока боротьба між революційними військами і червоною міліцією. Всю увагу сконцентровують тепер обі сторони на вдержання мостів. Революційні війська мають значну перевагу. Їх літаки бомбардували осередок міста, вбиваючи біля двісті людей. Сподіваються дальших наїздів з повітря. Літаки розкидали летючки, які інформували людність, щоб скупчувалася в певних місцях, яких летуни бомбардувати не будуть. Ліві загони далі масово розстрілюють усіх підозрілих у симпатіях з революціонерами. Ті масакри тепер відбуваються отверто, на прилюдних місцях. Обі сторони заїлі до тої міри, що тяжко передбачувати здачу одної з них. Боротьба буде продовжатися до останнього.

НІМЦІ СВЯТКУЮТЬ НЕВДАЛИЙ ЗРИВ.

МИНХЕН (Німеччина). — Гітлерівці святкували 13-літню річницю свого невдалого зриву. В 1923 році Гітлер з малою горсткою своїх фанатичних приклонників. пірвався, щоби повалити тодішній соціялістичний німецький уряд та щоб завести національ-соціялістичний режім. Але цей зрив не вдався. Гітлера арештували та засадили на три роки тюрми, яку то кару він уцілости відсидів. Згадуючи цей зрив, Гітлер сказав, що не жалує цеї проби, хоч вона була і невдачна, бо вона звернула увагу міліонів німців на їх рух. „Прешій раз від багатьох літ — говорив Гітлер — я дивлюся нині на долю Німеччини без страху". Причиною цього, він далі пояснював, є це, що Німеччина сильна.

ФАШИСТІВСЬКІ ПАРАДИ В БУКАРЕШТІ.

БУКАРЕШТ. — Румунські фашисти на спілку з національно-християнською партією демонстрували минулої неділі свої протижидівські настрої. Їх зібралося біля 200 тисяч. Плякати, які вони несли, мали вдаряючо протижидівський і протикомуністичний характер. Деякі плякати висказували свою виразну симпатію з Німеччиною, а інші були звернені навіть проти Мусолінія за те, що в своїй недавній промові він взяв в оборону Угорщину, якої велика частина землі знаходиться нині під румунським пануванням.

ЛЕТУНСЬКА КАТАСТРОФА БІЛЯ МОСКВИ.

МОСКВА. — Великий советський пасажирський літак, АНТ 9, що летів з Кеніґсберґу до Москви, розбився недалеко столиці. В катастрофі згинули девять осіб.

ДЕМАСКУЮТЬ КОМУНІЗМ У РИМІ.

РИМ. — Єзуїтський чернець Ледит з Америки влаштував у Римі своєрідну виставу, що показує, в який спосіб розвивається та працює комунізм в Европі. Це перша цього роду вистава поза границями СССР, яка складається виключно з ориґінальних експонатів, що вказують, як бистро захоплює комунізм інші сторони. Серед експонатів є статуя Леніна, покрита написами, що зогиджують релігію. Виставлені також ріжні протирелігійні журнали, знимки з розвалених церков, жертв ГПУ й інше.

З ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКИХ НАСТРОЇВ.

ЛЬВІВ. — В той час, коли український селянин душиться з браку землі, а на резервові простори уряд спроваджує польських кольоністів, польська преса зчиняє нагінку на кожного поляка, коли він продасть щонебудь українцям. „Дзєннік Польскі" з 21 жовтня ц. р. пише: „Ледви вчора подали ми про продажництво інж. Яна Мазура, що свою реальність у центрі Городка Ягайлонського продав українському Центросоюзові, а вже сьогодні доходить до нас друга болюча вістка, що торкається маєтку Суховоля, що є власністю п. Зиґмунта Руссоцького. П. Руссоцький продав реальности і парцелі, що входять у склад його маєтку Суховоля, за ціну 51,000 зл. монастиреві сс. василіянок... Направду, бракує слів на окреслення того явища, — пише польський часопис — що свідчить про повну недостачу зрозуміння кривди, яку робиться польському суспільству й польському станові посідання в тій частині краю. В хвилині, коли все напружується в тому напрямі, щоб з польських рук не випустити ні пяди землі, ні одного обекту, пп. Мазури і Руссоцькі та подібні їм для особистих користей корчать польський стан посідання, руйнуючи те, що в давніх роках здобули польська праця й запопадливість". Так пишуть польські часописи.

УКРАЇНСЬКА ПЯНІСТКА В ЛОНДОНІ.

ЛОНДОН. — Як доносить Укрбюро з Лондону, в листопаді ц. р. приїздить там наша відома пяністка Любка Колесса, щоб виступити перед анґлійською публикою з двома концертами. Вони відбудуться в половині листопаду в концертовій салі Гротріян при вулиці Виґмор.

"SVOBODA" (LIBERTY).
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Edited by Editorial Committee
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ВИБОРИ Й РОБІТНИКИ

Нема найменшого сумніву, що останні президентські вибори оберталися довкола питання робітничого й фармерського, і нема найменшого сумніву, що робітники рішили вибір президента. Побіда президента Рузвелта це в значній мірі побіда робітників і фармерів. Робітники пішли проти Ландона, а за Рузвелта не з любови до Демократичної Партії, але тому, бо вважали, що Ландон заступає клясу, противну робітництву, а Рузвелт, не дивлячися на те, до якої партії він належить, особисто представляє цей напрям в американській політиці, котрий признає певну увагу інтересам робітництва.

Завдяки цьому, що робітники йшли до виборів як робітники, а не члени якоїсь партії, по побіді кандидата, за якого вони заявилися, престіж робітництва сильно зріс. Можна навіть сказати, що в цілій американській історії престіж робітництва ще ніколи не стояв так високо, як він стоїть нині. Цей престіж зріс ще більше через те, що в деяких околицях робітники голосували за Рузвелта не під рубрикою Демократичної Партії, але під рубрикою ново зорґанізованої Американської Партії Праці.

Побіда робітників може, як це часто буває, заставити робітників спочити на лаврах та казати їм ждати преспокійно всяких благодатей від вибраного ними представника. Історія показує нам, як дуже така політика небезпечна. Історичний досвід показує багато прикладів, людей, що по виборах пішли зовсім іншими дорогами, як вони ходили до виборів.

Впливали на це три чинники.

Першим чинником це людська вдача. Коли людину викликати на бій, вона піде до бою й буде боротися з противником. Та поконавши противника, звичайно людина не хоче вести боротьби далі й старається добитися з побитим противником якогось компромісу. Навіть як людина приймає фільософію про потребу повного знищення противника, навіть тоді вона часто робить такий компроміс. Щож доперва говорити за людину, яка не признає, що противника треба зовсім знищити.

Другим чинником є економічна ситуація. Економічна ситуація підчас виборчої аґітації була дуже прихильна для Рузвелтової боротьби проти назадників з ґрупи Ландона. Та ця ситуація може змінитися. Погіршення економічних умов може заставити Рузвелта йти на ріжні компроміси з консервативними капіталістами.

Третім чинником є суспільна орґанізація. Консервативні капіталісти, програвши вибори, очевидно не зложать зброї раз на все. Вони скоро будуть реорґанізуватися, щоби зорґанізованою силою перти на ворожий собі уряд і конґрес. Робітники й фармери, що по виборах заложать руки й положаться під грушку, щоби з неї гнилиці самі падали їм у рот, зроблять якраз найкращу прислугу для реорґанізуючоїся сили побитих у виборах капіталістів.

ЩЕ ПРО БІОРАДІОСКОП БІСЬКОГО

(Для „Свободи" з відвідин у д-ра Біського в Парижі).

D-R ALBERT LEPRINCE, кореспондент "SOCIETE DE MEDECINE" в Парижі й начальний редактор ревії "SCIENCE ET MEDECINE POUR TOUS" пише:

„У книжці, яку я в 1930. р. присвятив людській радіяції, я писав: „ Коли хочемо, щоб ритм дрогань, які втримують здоровля, був відновлений, треба, щоб дотичний електричний струм був встановлений через гармонічні, щодо довжини, хвилі недуги, і щоб приписувані ліки мали ту саму електричну формулу, що й біольоґічні продукти, піддані досвідові". Досліди, що відбулися від того часу з апаратом, винайденим осцильоклястом D'ABRAMS-ом, утвердили мене в тому переконанні і я прийшов до висновку, що „студіювати вібрацію крови, сечі, слини або якоїнебудь клітини, означає коротко — студіювати нормальну чи анормальну вібрацію даного індивіда". М. Біський розвязав у науковий і знаменитий спосіб проблему, поставлену ABRAMS-ом, BOYD-ом, JULES REGNAULT-ом і нами. Він узяв за точку виходу методу, яка завдяки його апаратові дозволить медицині вийти з емпіризму, що ще сьогодні панує на полі терапії. Трудноші, поборені автором, були великі, бо йшло про встановлення рівноваги між еманаціями хемічної субстанції й еманаціями біольоґічного виділювання. Поступ радія дозволив створити прецизний апарат, що його він сьогодні предявляє. До респективних огнищ апарату-висилача й апарату-приймача кладемо на однім боці лік, а на другому сеч недужого, подібно як на терези ваги. Бомбардування при помочі хвиль, що їх висилає апарат, передовсім встановлює рівновагу основ і коли лік нищить хвилі, висилані сечю, це з свого боку схиляє рами ваги й у висліді вказівку ґальванометра. Колиж, навпаки, лік безужиточний або шкідливий, то з боку урини наступає порушення рамени ваги. Не може бути простішої концепції й не може бути субтельнішого її здійснення; однак не може бути знаменитшого висліду. В кількох мінутах апарат показує нам, які ліки й дієту треба приписувати, показує на продукти байдужні або потрібні для орґанізму, як також показує на присутність мікробів чи ґалапасів. Однак не заключайте з того про банкротство медицини та про заступлення її біорадіоскопом Біського: всеж нам здається, що він є цінним помічником до терапії, яка досі була сліпа і непевна. Він буде крім того постійним струментом контролі раціонального способу лікування, а часом також цінним, так би мовити, „направлячем кривд". Бож апарат Біського дозволяє нам на діяґностику й примінювання лікування, як ніяка інша метода не робила це до нинішнього дня".

Повище читаю в одній брошурі, чекаючи в сальоні у д-ра Біського. Опинившися пораз другий*) у Парижі, скористав я з давнішого запрошення д-ра Біського, щоб відвідати його, бо в осени мав він вже мати готовий свій новий біорадіоскопічний апарат.

Кім мене є ще кілька осіб, пацієнтів. Публика ріжнородна: мужчини й жінки, ріжного віку; є одна дівчина зо спаралізованими ногами. Чую ріжну мову: французьку, німецьку, литовську чи еспанську, з кута долітає до мене шепіт у словянській мові, але з кількох слів тяжко розібрати, чи це чехи, серби або болгари. Пацієнтів одного за одним викликує асистентка. Ординує ще один лікар.

По якімсь часі запрошує мене д-р Біський:

— Вибачте, що трохи чекали, але тепер можемо вільніше поговорити.

Я в знанім мені вже давніше ординаційнім покою. Кидаю оком у кут, де перед 2-ма місяцями д-р Біський демонстрував мені свій біорадіоскоп. Бачу на знанім мені апараті поставлений новий.

— Якраз сьогодні доставили його мені з витвірні. Щойно зачав я його випробовувати, чи все в ньому в порядку.

— Чим він ріжниться від попереднього?

— На ділі оба апарати, коли йде про їх функції, тотожні. Лише цей новий має досконалішу технічну будову. Як бачите, він менший від старого, можна сказати портативний, і тому вигіднішій, бо не тільки забирає менше місця, але можна взяти його з собою до авта чи залізниці й у потребі переводити поспішно потрібні досліди в помешканні недужого. Як бачите, в ньому ґальванометер не відділений як у старому апараті, а міститься разом із висилачем і приймачем у нутрі скринки. Довга попередня поділка ґальванометра заступлена тут мірниками в формі годинників. Отже нема тут нового відмінного винаходу, а лише прецизніше виконання й зручніша будова від попереднього апарату. Бож коли йде про його функціонування, то все відбувається таксамо й на тих самих принципах, як це я вам пояснював при останнім апараті.

— Читав я щойно опінію про ваш винахід д-ра Лепренса. Застановило мене, — можливо, це лише таке моє враження — що він звернув головну увагу, чи там більше заінтересувався значінням апарату зогляду на лікування-терапію; колиж я добачував головну вагу апарату й просто епохальне його значіння зогляду на діяґнозу, себто можність при його помочі встановити непомильну недугу. Чи правильна діяґноза це не рішення проблеми недуги? Таж коли не встановимо недуги, то про яке її поборення може бути мова?

— Це правда, що коли не встановимо недуги, або коли встановимо її хибно, то й лікування її або неможливе, як у першім випадку, або, як у другім, хибне, отже недоцільне, а то й шкідливе. Але з другого боку правильна діяґноза це ще не все, бо сама діяґноза ще не усуває недуги. Для усунення недуги треба відповідних ліків чи заходів, себто відповідного лікування. Отже діяґноза й терапія одновартісні, коли йде про боротьбу з недугою. Мій апарат розвязує в однаковій мірі й проблему діяґнози, і проблему терапії.

— Але всеж (не здаю своїх позицій) думаю, що більше нещасть спроваджувала й спроваджує хибна діяґноза, ніж хибне лікування на підставі правильної діяґнози.

— Це ще питання. Автім все це сфера теоретичних здогадів, бо ніхто подібної статистики й обрахунків не проводив. Колиж вас це інтересує, подам вам кілька прикладів із своєї практики, прикладів про пацієнтів, які лікувалися ще перед приходом до мене в ріжних лікарів, і або діяґноза їх недуги була хибна, або лікування хибне.

Тут д-р Біський виняв із шафи кілька тек актів своїх пацієнтів.

— Ось приклад, що вказує на значіння діяґнози. Наперед вам скажу, що йшло про т. зв. **паразитозу кормового проводу** в одного доктора, 40 років віку. Відчував він ріжні шлунково-кишкові забурення від 9-го років. Кілька разів кишкові болі були зльокалізовані по правім боці й робили враження, що це запалення сліпої кишки. Іншим разом болі підходили догори, до шлункового вглиблення, при чому були получені зо звертанням так, що здавалося, що це запалення „BULBAIRE". Наступила демінералізація клітин і недужий упав на вазі 20 кґ. Це все впливало на психіку пацієнта й викликувало апатію до всієї інтелектуальної праці, „брак запалу" — як він сам висловився. Він примінював усякі способи лікування: гомеопатію, альопатію, виїжджав за кордон, щоб засягнути опінії лікарів - специялістів. Але ніякі лябораторійні досліди, ні радіольоґія не дали в и я с н е н н я недуги. Найбільший радіостезіст наших днів, питаний про пораду, також показався безсильним. Щойно аналіза на моїм біорадіоскопі, хоч і мозольна, вказала на присутність TOENIA SAGINATA, що лиш одна могла висвітлити всі ці забурення. Сьогодні цей чоловік зовсім здоровий. (Кінець буде).

*) Перший репортаж диви „Свобода" чч. 200, 201, 202, 1936.

ЗА НОВУ ЛЮДИНУ

Обговорюючи працю і завдання таких народніх установ як народні доми і читальні, „Наш Прапор" підносить не тільки додатні явища, але й тіни. І говорить таке:

„Читальні ведуть культурно-освітну працю. Одначе їх завдання є не тільки ширити освіту, але й сталити характери молодших, плекати національні чесноти, виховувати свідомих майбутніх громадян, **боротися за нову українську людину.** Завданням читалень, гуртків та кружків не є потуряти нашим слабостям, які за нами волочаться ще з часів панщини, але їхнім завданням є перемогти „лінивого Івана", **щоби вродився новий Іван, зі сталевим характером, з незломною волею, з непохитною вірою.** Бо живемо в революційних часах, з яких слабшим народам грозить заглада, в яких вдержаться тільки сильні народи, що на один приказ стають як один муж у карні ряди. В таких часах нема місця для „лінивого Івана"; в таких часах треба нового українця, який не дурив би себе лінивим „якось то буде", але кував би свою долю, поборював трудноші, брав би на себе відповідальність, а не скривався б за чужими плечами.

„Характер людини пізнаємо з її щоденної поведінки, з її вчинків. Людина твердого характеру виконує свої обовязки не зі страху, але з внутрішньої конечности. Те саме — у ще більшій мірі — повинно бути напрямною для читалень, кружків та гуртків. Одначе що бачимо в дійсності? — Бачимо тут дуже гарні приклади свідомої, витревалої, жертвенної праці, але бачимо теж недбайливість „лінивого русина". Бачимо, що багатьом виділам не треба пригадувати, що є в нас „передплата", бо вони самі без пригадок сповнюють впору свої обовязки, бо вони мають упорядковану господарку, вирівняний буджет і звичайно ще готівку в касі. Одначе бачимо теж читальні, які думають, що український національний часопис можна „обцибушувати" обіцянками заплати, доки вдасться, щоби пізніше повторити таку саму штуку з іншим часописом. „Світ — мовляв — не завалиться, як ми не заплатимо". Те саме говорив „лінивий Іван", коли треба було станути з крісом у руках в обороні Києва; а що таких Іванів було забагацько, то на фронті було вояків замало. Ми — очевидно — не думаємо чекати, аж таких Іванів нарослоб багацько. Ми заздалегідь поборюємо всяке лихо.

„На дурнички — „русин" ласий. Одначе дурничкою не може жити ніяка нація. Навпаки, нація вимагає від одиниці совісного й жертвенного сповнювання обовязків. Хто привикне спізнюватися чи не приходити на проби хору чи аматорського гуртка, цей буде спізнюватися теж у великих справах. Де нема ладу й порядку в грошевих справах читальні чи кружка, там звичайно нема ладу в інших справах. Тоді установа замісць бути джерелом освіти, підйому, одушевлення, стає сіячем лінивства, несолідности. Тоді виділ замісць бути проводом, стає попихачем, якому члени кілки на голові тешуть. Бо замісць дисципліни й зорґанізованости є анархія; замісць плекання чеснот є поширювання усіх панщизняних навичок „лінивого Івана".

Улас Самчук.

ВІЙНА І РЕВОЛЮЦІЯ

Друга частина „ВОЛИНІ".

(50)

VI.

Революція.

— Ну, діти, — сказала одного ранку матушка-учителька. — Сьогодні не будемо вчитися. Прийшла телеграма, що наш цар Ніколай Александрович відрікся престолу.

Щооо? — став над дітьми довгий запит. Голови всіх звернулися на стіну, де висіли в позолочених рамцях два портрети: царя здобрим ласкавим поглядом і червонощокого наслідника у вовняній шапці.

Діти принишкли. Ніхто нічого не каже, але погляди розгублено бігають по клясі з невідомими запитами. Не віриться! Кажіть, що хочете, але не віриться.

Післяж учителька сказала сторожеві зняти портрети царів. Незґрабний, у величезних вояцьких чоботях, сторож ступав на лавицю і мовчки знімав не тільки царя і наслідника, а також „царя-миротворця" Александра - Александровича і „царя - освободителя" Александра Ніколаєвича.

Всіх їх сторож Євмен обережно зняв, поставив зпочатку в кут, а далі один за другим заставив за грубку. На стінах залишилися тільки місця, які ще довго нагадуватимуть про портрети.

— А тепер усі ставайте парами і підемо до церкви. Помолимося за „нізверженіє" царя, що так довго тримав Росію у кайданах неволі. Тепер засяє над нами сонце свободи і наша Росія буде зватися републикою.

Навіть Володько дивився на все витріщеними очима. Решта слухали так дивно і разом так байдуже, що сама учителька ніяковіла. Сторож Євмен обтер руки об „палаткові" штани і також ніяково запитав:

— Так, я, матушко, можу вже йти? — і обернувся до дверей. У дверях чомусь зупинився і кинув: — вірте, матушко, мені, чи не вірте, але ото все, що ви кажете.. Ой! Боюся я, що тут щось не те... Цар штука собі, кажіть - не - кажіть, не така проста... — і вийшов.

Матушка, як могла, пояснює, чму цар відрікся престолу. Мабуть тому, що покаявся, бо чує за собою велику вину, але як же тепер без царя? Хто буде правити? Добре собі сказати — република... А що то таке? Що каже душі і серцю те дивне слово, від котрого мало язик не поломиться?... Хто в ній буде царем, бож без царя, кажіть-не-кажіть, а жити таки не можна... Хтось мусить правити народом...

Так розважають селяни. Так говорять вони, зібравшись того дня на колодках. А школярі йдуть з прапорцями до церкви, кричать ура, слухають „благодарственний молебен".

Матвій зприводу всього того заявив: — Но... Я казав і кажу: не був він хазаїн... Росії не такого царя треба.

— Ну, а хтож тепер буде? — питав Володько.

Це по перше зацікавила його політика. Матвій не має з ким поділитися своїм, з цього приводу, міркуваннями. Ні Стратона, ні Івана Кушки. Один Володько.

— Хтож, — каже він. — Государственна дума. Хтож інший? Народ виборний. Від нас також там є. З Людвищ один чоловік там... Ех, і платять їм... Каплицю збудував...

— А щож цар? — питає Володько.

— Побачимо. Може бути кепсько. Чув же, як торік москалі... Невдовольствіє пішло. Як не захочуть воювати — фронт у нутро Росії рухне.

І село жило далі своїм життям. Стояв якийсь обоз. Заїжджали знов фуражири за вівсом, за сіном, за соломою. Гнали людей на стійку, але ще далі, десь аж до Почаєва, до Радивилова. Казали, що на місце царя стало „Временное Правительство". Згадувалося часто Керенського, Гучкова, Мілюкова, але що і хто вони, годі розібратись. Кажуть, вони ніби за народ. Кажуть, землю у поміщиків відняти мають і працюючому людові роздати.

О, це так! Землі треба. Це справедливо.

— За що я кров на всіх фронтах проливав? — дорікає інвалід Степанко. — Землі давай!

Влізли до вжитку слова: буржуй, революція, республика, земельна реформа. Ще далі все частіше згадували Распутіна.

Одного разу попав Володькові в руки часопис „Шіповнік". Там намальовано в дуже смішному вигляді царя, який зовсім придушений тяжечою царською шапкою. Під малюнком напис: — „Ех і тяжела ти, шапка Мономаха". Распутін, Мясоєдов, Сухомлінов, Штюрмер, цариця... Зрада, розпуста. Всі ці прізвища все більше і більше вилазять на поверхню народнього моря. Їх діла і подвиги дивують селян. „Святий Старець" Распутін переходить з уст в уста, виростає у народній уяві до величі чорного духа царської держави... Це він винен! Повісити катюгу!...

— Тож його вже бекецнули!... Князь Пуришкевич з великим князем...

— Брехня. Не віримо, щоб такого чорта розстріляли... Напевно десь зі шльохами людське добро пропиває.

— А чуєте, Керенський, кажуть, також не зовсім з народом. Кажуть, князя Орлова держить, капіталіста Родзянка. А вже, як буржуазія залізе, не чекай наш брат добра.

— Ее,, чутки. Саме главне мир зробити, а землю самі заберемо. Обернемося зі штиками проти поміщиків і давай землю. Нам вона належить. По десять десятин на душу!

Ей, стягаються на обрію тяжкі хмари, гураґан буде. Народне море почорніло і пінити почало. Хвилі на поверхні кощенятами збігаються, аж нутро бурхливо підносить свій тягар. Буревій буде!

Ось хтось приніс до села: „Кто такіє большевікі"?, „Волинскій ґвардейскій полк", „Релігія опіум народа", „Керенскій і керенщіна".

Володько перший накидається на ті неохайні в червоних політурках книжечки. І довідується, як велитні волиняки збили царський трон. Довідується, як охороняли вони царя, як вникали до них аґітатори „вічної правди", як бурилися ґвардійці... Бачить Володько офіцирика в золотих окулярах з їдкою гадючою усмішкою. — Смііірнааа! — кричить він, вганяючись в казарму. Ґвардійці муром мовчать. Ні одна брова не моргнула.

— Бунт! Разстрелять!

— Далой! — ревуть вояки. — На вулицю!

Рвонулось море і роздалися береги. Повінню рухнув солдат на вулицю. Червоні прапори: — „Да здраствует рабоче-крестьянская власть!" — горять лютим вогнем. Офіцир в золотих окулярах летить на хідник, з чола його сочиться кров, а окуляри відкотилися під цоги маршуючої воячні. Гей! „Ведь ми работнікі єдінай, велікай армії труда. Владеть земльой імеєм право, а паразіти нікаґда!..

Далі і далі читає Володько. Що є Бог? Де той Бог? Нема Бога!

Ці слова стрясають Володьком. Йому здавалось, що кожні уста, що промовлять так, мусять стати каменем, кожна рука, що відважиться таке написати, мусить відсохнути, відлетіти від тіла і розсипатися на порох. А от ні. Тут чорним на білому написано: релігія народня отруя. Її видумали вороги народу, щоб краще володіти ним, щоб тримати народ в страху і покорі. Пости вбивають народ. Чуда і мощі неймовірний обман. А сам Бог, сивий дід з білою бородою і добрими очима, виставлений, як посміховисько, як шмат мальованого паперу, як поганський ідол...

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

У млині.

Мельник (до сина): Чи ти взяв мірку з Михайлового млива?

Син: Я взяв уже.

Мельник: А чи Михайло бачив?

Син: Ні.

Мельник: То візьми ще раз, але так, щоб він бачив!

НЕ ЗРІКАТИСЬ УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ!

(Надіслане до „Свободи" з Праги).

Недавно почав виходити у Канаді новий український часопис під назвою „Український Робітник". Це орган гетьманський. В числі 27 за біжучий рік уміщено в цьому часописі статтю п. Бориса Гомзина під заголовком **„Гетьманський Рух і Організація Козаків-Націоналістів"**.

П. Борис Гомзин подає під своїм підписом і титул: „Член Гетьманської Управи". Отже, виходить, — стаття має характер офіційний. І, справді, в статті уміщено повідомлення про цілком офіційний акт Гетьманського Центру, з авторитетними поясненнями до нього офіційної особи-члена Гетьманської Управи п. Б. Гомзина.

Про щох п. Гомзин інформує? А про те, що з ініціятиви, яку подала Гетьманська Управа, — „встановлено тісне порозуміння між гетьманським рухом і державно-самостійницьким козачим рухом", який витворився уже тут, на еміграції, та проклямує створення самостійної держави „Козакии". Про цею саме порозуміння показує також комунікат і офіційний орган козачого руху „Козакия", а в тому комунікаті, за підписом „завідуючого відділом зовнішніх зносин полк. д-ра С. Федорова та генерального секретаря КН С. Баликова пишеться (передаємо в перекладі з російської мови): „Нині спроба національного козацтва знайти на фоні української національної суспільности приятельський щодо нього ятельський щодо цього факфактор увінчалась успіхом: поміж козачим національним рухом і українським, в особі Гетьманської Управи, досягнуто дружньої доводи, на основі взаємної підтримки, для спільної користи обох народів", як вільний з вільним, рівний з рівним.

Щож це за держава „Козакія"? Беремо до рук той же офіціоз, а там уже є і мапа нової держави. Розглядаємо і щож бачимо? До нової держави „Козакії" включено цілком і території чисто української землі — Кубанщину, Ставропільщину, Чорноморщини, українські частини Донщини та Астраханщини і негірську частину Терщини. Отже виходить, що зрікаємося в користь чужої держави, т. зв. „Козакії", всіх Північно-Кавказьких Українських земель, себто суспільної української території, яку посідає етнографічна маса українського народу, козачого й некозачого стану, де (за даними доц. Кубійовича, а також і за совєтськими офіційними матеріялами) українське населення доходить пересічно до 65%. Разом всі ці „інкорпоровані" до нової держави — східні українські землі охоплюють площу понад 200,000 кв. кіл., себто творять майже половину цілої нинішньої радянської України (УССР—450 тис. кв. кіл.) та уміщують до 5 міліонів українського населення.

Так стоїть справа.

П. Б. Гомзин лище повідомляє, що Гетьманський Центр все це признає, одобрює і заключає з новою державою угоду визнання і тісного порозуміння.

Таким чином ми стоїмо перед певним „доконаним" фактом.

Але стоїмо й не знаємо: чи нам з того радуватися, чи плакати, чи сміятися?

Передовсім всі ці північно-кавказькі українські етнографічні землі є відпрадавна суто-українськими. Землі, що знаходяться у безпосередньому звязку з суцільною українською територією, являючись продовженням її на схід.

Нарешті землі, що своїми виключно високими природними багатствами і малим заселенням (25—30 чоловік на кв. кіл., в той час, як у Галичині 102, а в самій Великій Україні — 65 (творять перлину України та найбільший національний скарб всього українського народу.

І ось показується, що ці території, розсягом своїм дорівнюючі Румунії і більші ніж Естонія, Латвія й Литва зложені разом, ми віддаємо комусь, відмовляємось від них, словом, ставимо над ними хреста, як над частиною своїх українських земель, прилучаючи їх якогось нового „державного тіла".

Акт, як бачимо, настільки важливий, що годі повз нього перейти до денного порядку. Мимоволі напрошується ціла низка питань щодо української національної політики. Але, передовсім, застерігаємось: не підносимо цих питань лише тому, що виступ зробив Гетьманський Центр бо не виключаємо, що український нарід може захотіти колись монархії) й гетьмана, а не републики), як також не перечимо принципово, коли якісь окремі чужонаціональні козачі народи хотять самостійно будувати своє державне життя.

Одначе хочемо запитатись: коли й де і який монарх, чи уряд, чи навіть диктатор в нинішних часах, може дозволити собі, ось так, без відома й згоди народу, „одшматувати" і комусь віддати — навіть рідному братові — половину свого царства? Правда, ми на еміграції, але Гетьманському Центрові мусить бути відомо, що існуєж Галичина, Буковина й інші землі, існує американська еміграція, існують українські парляментарні репрезентації, існує величезний український національно-соборницький рух, що хоче й готується боротись за кожду пядь української землі та за національне і державне право української нації на всіх її просторах, — і ось той подарунок: не те, що без згоди чи загальної опінії українського суспільства, але й без відома цих усіх чинників і людей — твориться акт, — теоретично-правно взявши, — першорядної державно-національної ваги. І цікаво: хто ті люди, що засідають у Гетьманській Управі і мають відвагу брати на себе такі відповідальні рішення? Чи знають про це бодай гетьманці?
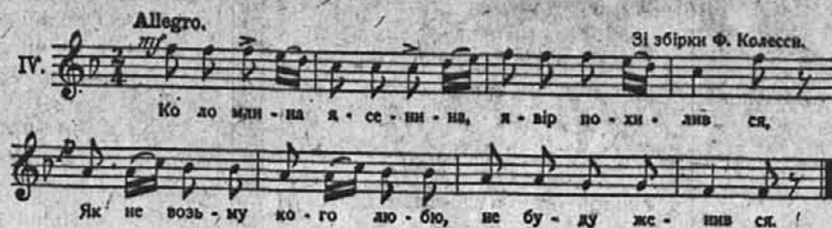
І хто ті люди, що виступають контрагентами з боку „Козакії"? Та й взагалі: коли ми, українці, усунемо в наших національно-державних і політичних справах цей тяжкий хаос?

Усе це питання, так би мовити, принципового порядку. Але насувається низка питань чисто практичного характеру.

(Конець буде).

---

201 НАЙПОПУЛЯРНІШИХ УКРАЇНСЬКИХ НАРОДНІХ ПІСЕНЬ, ЗІБРАНИХ В ОДНІЙ ГАРНО ОПРАВЛЕНІЙ КНИЖЦІ.

Всі ті пісні уложили на фортепян наші славні музики: Д. Січинський і С. Людкевич. Кожна пісня має мельодію у верхнім голосі, отже всі 201 пісень можна співати або грати на якимнебудь інструменті.

Всюди і при кожній нагоді, вдома, в товаристві, в клюбі, в школі, на концертах і при всяких виступах грайте й співайте ті зібрані й видруковані у цій книжці пісні.

Ціна лише $2.00, себто одного цента за одну пісню.

Замовляйте ще сьогодні у книгарні „Свободи":

"SVOBODA," 81-83 GRAND ST. (P. O. BOX 346), JERSEY CITY, N. J.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Листопадове Свято.

Заходом Центрального Комітету Національних Організацій міста Ню Йорку влаштовано дня 1-го листопаду в У. Н. Домі „Листопадове Свято" Галя була переповнена, а багато людей відійшли, бо не було місця. Видно, що на такі свята треба галь, що містилиб тисячі громадян. І тисячі повинні бути учасниками такого свята як Листопадове. Це — природне.

Програма була багата. І виконано її добре. Приємно було глядіти на битком набиту нашою молоддю сцену, на якій виступали три хори, а це Український Хор з Ню Йорку, хор „Боян" з Йонкерс і хор Української Молоді з Бруклина. Диригентом тих хорів був п. Т. Онуфрик. Хор виступав трьома наворотами з композиціями О. Гайворонського, В. Кудрика, І. Недільського й Я. Смеречанського. Злучені хори зачали виступ могутним „За Рідний Край", а закінчили піснею „Живи, Україно". І одержували ввесь час від публики щирі оплески в доказ признання за труди і виконання.

З сольовими співами виступали: відома оперова співачка пані Марія Гребенецька і симпатичний співак п. Петро Ординський. Пані Гребенецька ще відспівала дві пісні разом з орхестрою М. Гайворонського. Обидві артистичні сили добре відомі громадянству і тут нічого не можна додати нового до цього, що вже нераз було написане про їх артистичне виконування. Декламація панни Лесі Кінаш була пристосована до Листопадового Зриву і перенесла нас думками на рідну землю та пригадала вчинки героїв Листопадових Днів. Святочна промова д-ра Л. Мишуги пригадувала нам ті обовязки, які на нас накладає Перший Листопад та давала відповідь на питання, чи діждемося нового Першого Листопаду. Адвокат Михайло Пізнак виказував, що геройська боротьба українців у старім краю скріпляє теж силу українства в Америці. Нею може гордитися молоде наше покоління, бо переконується наглядно, що воно походить з геройського й свободолюбного народу. Орхестра композитора М. О. Гайворонського внесла стрілецьку атмосферу і тим причинилася до поваги самого свята як і вірного його розуміння. Це публика зрозуміла і витала виконавців і диригентів (п. Гайворонського і п. Марусевича) дуже сердечно. Акомпанював, як завжди добре, п. М. Стембер. При кінці п. М. Мурашко, голова Центр. Комітету, висказав побажання, щоб нюйорська громада і в будучности виступала при таких нагодах і в народній праці так обєднано, як на цьогорічнім святі.

Це гарне свято закінчено відспіванням національного гимну, а громадянство, умундуроване стрілецтво, скавти і Червоний Хрест віддали поляглим ще окрему пошану, при звуках трубки, на військовий лад.

Присутній.

ЯК БОЛГАРСЬКА ПАНІ ГОДИТЬ НОВУ НАЙМИЧКУ.

Двічі до року, у травні та листопаді, відбувається на площах болгарських міст оригінальний торг, що пригадує давні ярмарки невільників у музулманських краях.

На св. Юра у травні та на св. Дмитра у листопаді базарі болгарських міст заповнюються ріжнобарвною юрбою дівчат у народній ноші. Серед казково колірових рядів, похожають болгарські пані, окружені роєм агентів, що захвалюють свої клієнтки. Ця знаменито варить, та дуже добре перед і спятує, знов інша надається до всього... і т. д. Після довгого торгу, в якому агенти-посередники вичерпали всю вимову східних помислів і реклями, свіжа наймичка відходить із своєю панею, щоби за пів року, коли її служба не сподобається, стануть знову на базарі між товаришками, щоби ждати нової „посади". В Болгарії наймичка не наймається інакше як на пів року. Звичай цей так принявся, що болгарські пані пристосовують до нього реченці вимовлення служби. Змінювати наймичку що два або чотири тижні було у Болгарії годі й подумати і не рідко трапляється, що наймичка, згоджена на пів року, остається на цьому місці на все життя.

Економія.

Урядовець: — Пане управителю, моя платня така нужденна, що я не можу навіть купувати собі обідів.

Управитель: — Так? Це знаменито! Отже від завтра я касую вашу перерву на обід.

ІЗ ЗАКАРПАТСЬКИХ НАРОДНІХ ПІСЕНЬ.

I

Гонив ґазда ґаздиню
По городі за диню.
Ей, гой, ґаздо, покаймося,
Ідім домой, порадьмося:
Що би пропити?
Пропив ґазда сивулю,
А ґаздиня кошулю.
Пропив ґазда порося,
А ґаздиня і кота.
Пропив ґазда корито,
А ґаздиня і сито.
Пропив ґазда городець,
А ґаздиня і горнець.
Пропив ґазда і хату,
А ґаздиня лопату.
Слухай, жінко, ти сюда:
Вже пити нам нікуда,
Вже не будемо пити,
Но у жебри ходити.
Каятися вже пізно,
Всю забрав Сруль всячину.
Ей, гой, ґаздо, покаймося,
Ідім домой, порадьмося:
Що би пропити?

II.

Умру я, умру, жити не буду,
Покличте ми тоті люди,
Котрих я люблю.
Попа тай дяка
Тай церковника,
Щоби я їм порадавав
Свої богатства.
Попові даю рогаті воли,
Щоб мні він відслужив
Всі відпроводи.
А тобі, дяче,
Хрому кобилу,
Щоб ти мні читав
Цілу псалтиру.
Церковникові полотна на стан,
Щоби за мнов довго дзвонив
Тай не перестав.
А тобі, жиде,
Клапаву свиню,
Бо чересь твою палінку
Зо світа іду.
А вам, пияниці
Кобель пшениці,
Щоби ви мня споминали
Коло скляниці.

КОПАЛЬНЯНІ КАТАСТРОФИ В БИТКОВІ.

В закопі, що належить до Галицько-карпатського нафтового т-ва в Биткові, пов. Надвірна, вибухли гази, що знищили закіп частинно й тяжко попарили вертача Франца Черпу та його помічників Івана Жилку й Івана Мариша. — В іншому закопі, що належить до фірми Стандарт-Нобель, вибухла пожежа, що знищила його до тла. В часі пожежі вибух збірник з повітрям і відломки збірника ранили Евгена Дарбяка, Марію Скренту і Йосифа Гонтара, всі з Биткова, що пригляда-лися пожежі.

Р. П.

ЗАКАРПАТСЬКИЙ ЛЕМКО НА ЯРМАРКУ.

— Заняв я, знаєте, тамтого тижня порося на ярмарок. Бо тепер найтісніші часи для селянина, грошей треба хочби повніську скриню. Треба на цуря (одежину). Худібці сіна, тай і за себе не забудь! Бо зима довга! Зима погана, грізна! Треба дров, хліба, крумплів (бараболь) і то все за гроші, що дістанемо за порося. Та треба і дітям до школи, бо без школи чоловік, наче кадов без голови.

Я порося продав, уже й альдомаш випили (згоду запили) і вертаємося із кумом Юрком Німцем до дому. За порося, правда, не багато дали, та я думаю собі: Буде на перший час! Нараз лем, як переходимо зеленою площею і тут познаємо якесь диво: нарід укупі, один цоверх одного пхається, щоби дацо увидіти там. Кажу я кумові: „Ану ходімо й ми, а може планету дають (ворожать, тягнуть льоси) або на карті мечуть?" Прийшли ми на оте місце, а там жидисько перо до писання продає. І туй так хвалит, гойкат, указує, що ніхто не може прийти поприм нього, щоби не приостановитися на хвилинку.

— Позирайте люди! Чесні християни! Родичі дітей! Чудо техніки! Пера до шкід дітям. До канцелярії панам! Пишуть, як хто хоче! Чи по руськи, чи по чеськи, чи по мадярськи! Новина! І не мала, но велика новина!... Мої пера самі пишуть! Пишуть і по німецки по французьки, анґлійськи — одним словом: у всіх мовах світа! І так, хто купить мое перо, із жебрачого дітвака може бути великий пан! А перо лиш сорок корон коштує, та як хочеш ліпше, щоби й для дітвака надавалося, то лише шістьдесять стоїть. То мала сума. Великий хосен!

Так то трайкав жидисько до людей...

— О Боже! — торгнув я кума. — Такого чуда я ще не бачив! Щоби перо всіми мовами писало? Хочби й корову продав, куплю моїм дітям. І купив! Прийшов я до дому та на ціле село новину вчинив. Перо велику честь має. По французьки, по німецьки тай по англійськи пише... Дав я перо дітвакові: Ану, сину пиши по французьки! — й до нього... Та він лише очі вилупив. „Неню! — повідає. — Що ви плетете?!... Та перо хочби й міліон коштувало, а як чоловік сам не знає по французьки писати, не варт нічого!

— Господи! — Я заганьбився (засоромився). — Тож я дійсно дурак! Правда, я сам перед собою дурак тай не малий дурак... Так то, бачите, нинішні діти вже більше розуму мають, ніж подекотрі люди...

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

НЮАРК, Н. ДЖ. Тов. „Вільна Україна, від. 152, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в середу, 11. листопаду, в годині 8-мій ввечір, в галі церковній на Мортон ул. Просимо довгуючих членів вирівнати свої залеглости. — С. Присяжний, секр.

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Тов. Вільних Козаків, від. 316, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в четвер, 12. листопаду, точно в годині 8-мій ввечір. Просимо всіх членів конечно прийти на ці збори, бо маємо багато справ до порішення. Довгуючі члени зволять вирівнати свою належитість, бо в противнім разі будуть суспендовані. — В. Гурянський, секр.

ЧУЖИНЦІ НА ДОПОМОЗІ УПРАВНЕНІ ДО НАТУРАЛІЗАЦІЇ

Чи можуть чужинці, котрі з причини безробіття змушені хвилево принимати публичну допомогу, набувати американське горожанство?

Люди, котрі ворожо відносяться до чужинців, часто висловлюються, що безробітні чужинці не повинні діставати допомогу з публичних фондів. Багато з тих ворожо настроєних людей поступило ще дальше, а саме домагаються депортації таких безробітних чужинців зі злучених Держав. Однак треба пригадати, що такі домагання ніколи не були поважно трактовані в конґресі.

Питання натуралізації чужинців на допомогах підніс останнього червня федеральний суд у стейті Луізіяна. Видане рішення проти натуралізації таких чужинців широко розголошено в американській пресі, з чого надто одушевлялись протичужинецькі ґрупи. Та втіха скоро скінчилась, бо громадські організації включно Чужомовного Інформаційного Бюра (ФЛІС) негайно поробили відповідні кроки на поновне переслухання в ціли скасування згаданого рішення. Нове переслухання відбулось і оригінальне рішення, котре могло служити проти допускання чужинців на допомогах до горожанства, знесено.

Згадане рішення було видане у справі чотирьох чужинців, котрі внесли свої петиції на горожанство до східньо-окружнього суду в стейті Луізіяна. Справу розглядав судія Вейні Дж. Бора. Він довідався, що ті чотири апліканти це вбогі люди і тому „не всилі матеріяльно піддержувати уряд Злучених Держав"; що в останніх пятьох роках вони діставали федеральну та стейтову допомогу чи допомогову працю і тому були тягаром суспільства", а дальше, що їх не можна вважати „відданими принципам конституції Злучених Держав, ані теж за таких, котрі як слід підпорядковані до примірного та щасливого життя, відповідно до законних вимог Злучених Держав".

Чужомовне Інформаційне Бюро та інші громадські установи, котрі працюють для добра іміґрантів, скоро предвиділи, які були би наслідки з того рішення, якби так його не скасовано. В результаті з рішення виходило, що принято нові кваліфікації для американського горожанства, за котрим тисячі людей чужого роду не моглиб натуралізуватись, а саме ті, котрі терплять через економічну скруту, не від них залежну ані контроне від них залежну. В Ню Орлієнс зорґанізовано комітет, до котрого входили два місцеві адвокати, віддаючи безінтересовно свої услуги чотирьом чужинцям, котрі власне були причиною того рішення. Вийшло на яв, що як безчисленні тисячі інших чужинців, так і вони були всилі і охочі до праці, та, що вдержувались власними силами, заки прийшла депресія, котра позбавила їх заробітків і ощадностей.

Оборона наглядно виказала, що чужинець багато краще зможе матеріяльно піддержувати краєві чи громадські добровільні установи, якщо буде допущений до горожанства, тому, бо як довго він останеться чужинцем, він часто підлягає відріжнюванню, а у багатьох стейтах законно забороняється йому займатись певного роду професіями чи фаховою працею. Виказано фактами, що у ріжних стейтах горожанство є вимагане для рахівників, пільотів, архитектів, ліцитаторів, бальсаматорів та погребників, збирачів металю, дозорців копалень, фризієрів, інспекторів, космотольоґістів, судових стеноґрафістів, дентистів, асекураційних аґентів аґенцій посередництва праці, інжинірів, ґеометрів, заставових бюр, оптометристів, остеропатів, продавців пива та інших алькогольних трунків, фабрикантів, власників білярдовень, посередників продажу реальностей, адвокатів, лікарів, шоферів, тощо.

Шкода тільки, що, зміняючи своє оригінальне рішення та допускаючи тих чотирьох чужинців до горожанства, суддя Бора не поступив у тій справі за принципами, але старався відріжнити справу безпосередньої допомоги від допомогої праці. Однак найважніше це, що змінено рішення. Всім тим, котрі причинились до того діла, належиться подяка.

ФЛІС.

КИТАЙЦІ ЩЕ Є НАЦІЄЮ.

(Так каже китайський учений).

Коли говоримо про Китай і китайців, то уявляємо собі велитенську країну, в якій живе один, дуже численний нарід, що говорить одною мовою. Так воно не є.

Китайський учений Сан-Цень пише в одному англійському журналі:

Китай становить світ у собі і його не треба вважати одноцілою „країною", як інші держави. Китай можна радше прирівняти до европейського континенту, в якому живуть ріжні народи, що говорять ріжними мовами, мають ріжні звичаї. Китай (що має 440 міліонів населення), складається з 18 провінцій. Крім того Монголія, Тибет і східній Туркестан це наче китайські кольонії, а мають окремішну мову, окремішні звичаї.

Хоч китайці займають поважну частину світу та можуть почванитися 4,000-літньою культурою, щойно в будуччині творитимуть одностайний нарід під державним і мовним оглядом — китайський нарід. Етапом цього є безупинні громадянські війни, що йдуть у Китаю з перервами від десяток літ. Сьогодні китайці не мають навіть точно означеної назви національної для свого народу та краю. Назви, що появлялися в ріжних історичних часах, **були** радше **назвами ріжних володіючих династій.**

Мовні ріжниці поодиноких провінцій такі великі, що **мешканці не можуть зі собою порозумітися без товмача.** Часто треба користатися доволі популярним діялектом, зв. „піджін", що є якимсь дивовижним китайсько-анґлійським жарґоном. Чужинці мусять часто послугуватися аж двома товмачами, в яких один перекладає напр. із південно-китайської мови на північно-китайську, а другий опісля перекладає на мову чужинця.

У противенстві до буденної мови, китайська літературна мова є одноціла, себто така, що її вживає вся китайська раса. Пояснюється це тим, що китайські письменні знаки не основуються на фонетиці, лише є подекуди образовими поняттями. Отже не означають звуку, як напр. а, б, в, лише висловлюють поняття, як напр. „дерево", „людина" і т. п.

Незвичайно тяжко є вивчити всі китайські значки, яких є понад 50,000. Одначе вистане вивчити 4,000 до 5,000 знаків, щоби читати плавно часописи та книжки.

Останніми часами стараються створити спільну загальнокитайську народню мову та основно перетворити китайський правопис, збудований на звукових основах.

ВІЗ МІШКАМИ РУКОПИСІВ СЛАВНОГО ПИСЬМЕННИКА.

Дивна доля стрінула рукописи найбільшого французького драматурга Моліера (правдиве назвище Покелен, народився 1622, помер 1673 року), що був теж актором. Він написав дуже багато драматичних творів, та як це могло статися, що по акторові й письменникові, дуже славному вже за життя, не осталося з рукописів ні одного рядка, а навіть клаптика паперу з його підписом?

У цій справі цікаве пише в книжці француз Ленотр. Оповів це Ленотрові письменник Вікторієн Сарду (1831—1908), який чув це від свого тестя, відомого „моліерольоґа".

Було в часах „реставрації" бурбонської монархії (1814—1830), отже більше як сто літ дому. Одного дня перед будинок Національної Бібліотеки в Парижі заїхав селянський віз, повний якихсь мішків. Та бібліотека була зачинена. Селянин задзвонив. Вийшов портієр і сказав, що нікого з бібліотекарів нема. Селянин пошкробався поза вухом: То шкода, шкода...

— А чогож то ви хотіли від бібліотеки?

— Та бо я тут маю багато паперів, кажуть, що ті папери всі записав пан Моліер, такий, що пише книжки та що воно буде для тих панів цікаве. Та коли нікого нема, то колись другим разом...

Портієр нічого не відповів, а селянин відїхав, бо портієрові не прийшло на думку докладніше випитати селянина. На другий день, як бібліотекарі про все довідалися, зчинився рух у всьому Парижі — а бодай у тому Парижі, який займався справами театру, літератури, книжок. Почали всюди розпитувати, дали навіть оголошення до часописів — усе даремно. Директор Національної Бібліотеки попав у розпуку, та це таксамо нічого не помогло. Загадочного селянина з його таємним возом і мішками ніколи вже ніхто з музею не побачив. Рукописи славного автора пропали безслідно...

НА СВІТІ Є 22,000 РОДІВ ДЕРЕВ.

На конґресі анґлійських хеміків ствердили м. ін., що на світі є 22,000 родів досі відомих дерев. Конґресисти твердили, що будучина належить дереву. І так один делеґат показав нічну сорочку зовсім зроблену з деревляних волокон. Ніхто, хто не є фаховець, не ствердив би, з чого зроблена ця сорочка. Лаїк думав би, що зроблена з гарної вовни. Ще цікавіше, що на конґресі були виставлені ріжні роди солодощів із дерева. Чеколяда з дерева, як однодушно признали присутні на конґресі, далеко смачніша ніж із какаа та молока. Поодинокі делеґати показували корм із дерева, яким уже у деяких зразкових фармах в Анґлії кормлять свині та корови і то з більшим успіхом, бо цей корм далеко ліпший, ніж звичайна трава. Словом, конґресисти погоджувалися в тому, що дерево в недалекій будуччині, завдяки поступам хемії, заступить вовну, поживу, молоко та ще багато інших артикулів, а ціна артикулів, вироблених із дерева, буде багато дешевша ніж з інших річей.

ВИЙШОВ НА ВОЛЮ.

З тарнівської вязниці випущено на волю Якова Чорнія, студента прав, якого у варшавському процесі Бандери й тов. засуджено на чотири роки вязниці.

ТАРЗАН І ЛЮДИ-ЛЕОПАРДИ. (45)

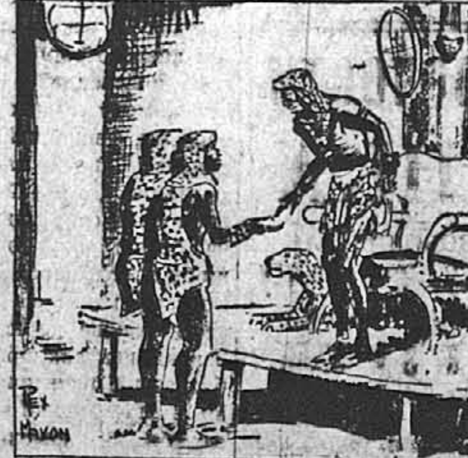
З хвилею, як жрець Люлімі згадав слово „леопард", хижий звір немов зрозумів, що про нього йде мова. Він зірвався на ноги й стрибнув у напрямі дівчини Калі Бвани. Дівчина з жаху остовпіла. Та в другій секунді вона побачила, як тигр, скочивши угору, викрутився і впав на землю: він був припнятий на сильному ланцюху.

Люлімі хвилю любувався страхом дівчини, а потім заговорив: „Він не зїсть тебе тепер; але він зїсть тебе, коли я прикажу; а я прикажу, коли ти не захочеш мене слухати. Зачекай кілька днів; як люди-леопарди захочуть людського мяса, ти слухатимеш мене". Звернувшись до сторожів, він приказав: „Заберіть її до кімнат найвищої жрекині".

Голова дівчини горіла від горячки і здавалося, що лусне з болю. З переляку і перемучення вона вже сама не знала, що діється з нею. Зрезиґновано вона ступала в напрямі кімнати „найвищої жрекині". В той момент три задихані дикуни з поспіхом увірвалися в двері коридора. Це були три дикуни, що втекли перед Тарзаном.

З поспіхом вони почали розказувати Люлімі, що сталося. Жрець слухав її уважно, а потім приказав: „Пішли мені начальника боевих відділів. Я вишлю в тій хвилі узброєні загони проти цього білого чоловіка. Він дорого заплатить за те, що втручається в не свої справи". Люлімі засміявся і додав: „Мясо білих людей додає сили".